

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2006 m. kovo 30 d.\*

Byloje T-367/03

**Yedaş Tarım ve Otomotiv Sanayi ve Ticaret AŞ**, įsteigta Ūmraniye, Stambule (Turkija), atstovaujama advokato R. Sinner, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

ieškovė,

prieš

**Europos Sąjungos Tarybą**, atstovaujamą M. Bishop ir D. Canga Fano,

ir

**Europos Bendrijų Komisiją**, atstovaujamą G. Boudot ir X. Lewis, nurodžiusią adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakoves,

\* Proceso kalba: anglų.

dėl ieškinio dėl žalos atlyginimo, kuriuo siekiama, kad būtų atlyginta tariamai patirta žala, kurią sukėlė muitų sąjungos, įsteigtos susitarimu, įsteigiančiu Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociaciją, bei jo papildomais protokolais, procedūrų taikymas bei 1995 m. gruodžio 22 d. EB–Turkijos Asociacijos tarybos sprendimas Nr. 1/95 dėl muitų sąjungos baigiamojo etapo įgyvendinimo (OL L 35, p. 1),

EUROPOS BENDRIJŲ PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS  
(penktoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas M. Vilaras, teisėjai F. Dehousse ir D. Šváby,  
posėdžio sekretorius J. Plingers, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2005 m. rugsėjo 8 d. posėdžiui,

priima šį

**Sprendimą**

**Teisinis pagrindas ir faktinės aplinkybės**

- 1 1963 m. rugsėjo 12 d. Turkijos Respublika ir Bendrija bei jos valstybės narės Ankaroje pasirašė Susitarimą, įsteigiantį Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociaciją (toliau – Ankaros susitarimas). 1963 m. gruodžio 23 d. Taryba priėmė Sprendimą 64/732/EEB dėl Ankaros susitarimo sudarymo (OL 217, 1964, p. 3685).

2 Šio susitarimo 2 straipsnio 1 dalis nustato:

„Susitarimu siekiama skatinti šalių ilgalaikių ir harmoningų prekybos bei ekonominių santykių plėtrą, visiškai atsižvelgiant į būtinybę užtikrinti pagreitintą Turkijos ekonomikos vystymąsi ir darbo bei Turkijos gyventojų gyvenimo sąlygų lygio pakėlimą.“

3 Pagal Ankaros susitarimo 2 straipsnio 3 dalį:

„Asociacija apima:

a) parengiamąjį etapą;

b) pereinamąjį etapą;

c) baigiamąjį etapą.“

4 Šio susitarimo 3 straipsnio 1 dalis numato:

„Parengiamojo etapo metu Turkija, padedant Bendrijai, stiprins savo ekonomiką, kad galėtų prisiimti išsipareigojimus, kurie jai teks pereinamajame ir baigiamajame etapuose.

Taikymo tvarka, susijusi su šiuo parengiamuoju etapu bei, be kita ko, su Bendrijos pagalba, nustatyta laikinajame protokole ir finansiniame protokole, kurie pridėti prie susitarimo.“

- 5 Ankaros susitarimo 5 straipsnyje pažymima:

„Baigiamasis laikotarpis grindžiamas muitų sąjunga ir Susitariančiųjų Šalių glaudesniu ekonominiu bendradarbiavimu.“

- 6 To paties susitarimo 6 straipsnis nustato:

„Siekdamos užtikrinti asociacijos tvarkos taikymą ir vystymąsi palaipsniui, Susitariančiosios Šalys renkasi Asociacijos Taryboje, kuri veikia neviršydama susitarime jai suteiktų galių.“

- 7 Galiausiai pagal Ankaros susitarimo 30 straipsnį:

„Protokolai, kuriuos Susitariančiosios Šalys sutarė pridėti prie susitarimo, sudaro sudėtinę jo dalį.“

- 8 Prie Ankaros susitarimo be kitų pridėtas protokolas Nr. 2 „Finansinis protokolas“, kuris numato finansinius mechanizmus, siekiant paskatinti pagreitintą Turkijos ekonomikos vystymąsi.

- 9 1970 m. lapkričio 23 d. pasirašytas papildomas protokolas (toliau – 1970 m. Papildomas protokolas) ir antrasis finansinis protokolas (OL L 293, 1972, p. 4), kurie pridėti prie Ankaros susitarimo. Šie protokolai įsigaliojo 1973 m. sausio 1 dieną. Trečiasis finansinis protokolas pasirašytas 1977 m. gegužės 12 d. (OL L 67, 1979, p. 14).
- 10 1995 m. gruodžio 22 d. EB–Turkijos Asociacijos taryba priėmė Sprendimą Nr. 1/95 dėl muitų sąjungos baigiamojo etapo įgyvendinimo (OL L 35, 1996, p. 1). Šiuo sprendimu įsteigta muitų sąjunga tarp Bendrijos ir Turkijos iš esmės kitoms prekėms nei žemės ūkio produktai. Jame numatytas muitų ir lygiaverčio poveikio privalomųjų mokėjimų panaikinimas, taip pat kiekybinių apribojimų bei lygiaverčio poveikio priemonių panaikinimas.
- 11 Bendrovė *Yedaş Tarım ve Otomotiv Sanayi ve Ticaret AŞ* (toliau – *Yedaş Tarım*) yra pagal Turkijos teisę įsteigtas juridinis asmuo. Ji importuoja ir gamina rutulinius guolius, taip pat importuoja karterius ir diržus kaip atsargines dalis, be kita ko, žemės ūkio ir automobilių pramonės įrengimams.

## Procesas

- 12 Ši byla pradėta ieškovės ieškiniu, pateiktu Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai 2003 m. gruodžio 2 dieną.

- 13 Atskirais dokumentais, pateiktais Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai atitinkamai 2004 m. kovo 19 d. ir 26 d., Komisija ir Taryba, remdamosi Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 114 straipsniu, pateikė prieštaravimą dėl šio ieškinio priimtumo. 2004 m. gegužės 17 d. ieškovė pateikė savo pastabas. 2005 m. sausio 19 d. Pirmosios instancijos teismo nutartimi šie prieštaravimai buvo pridėti prie pagrindinės bylos, atidedant klausimą dėl bylinėjimosi išlaidų.
- 14 Taikydamas Procedūros reglamento 47 straipsnio 1 dalį, Pirmosios instancijos teismas (penktoji kolegija) nusprendė, kad nebuvo būtina antrą kartą pasikeisti pastabomis.
- 15 Remdamasis teisėjo pranešėjo pranešimu Pirmosios instancijos teismas (penktoji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį.
- 16 2005 m. liepos 18 d. Pirmosios instancijos teismo kanceliarijoje pateiktu laišku ieškovė paprašė prireikus paskirti ekspertą.
- 17 2005 m. rugsėjo 8 d. posėdyje šalys pateikė savo žodinius paaiškinimus ir atsakė į Pirmosios instancijos teismo žodžiu pateiktus klausimus. Atsakovės šia proga išsakė savo pastabas dėl ekspertizės prašymo.

### Šalių reikalavimai

- 18 Ieškovė Pirmosios instancijos teismo prašo:

— priteisti iš atsakovių atlyginti patirtą žalą,

— priteisti iš atsakovų bylinėjimosi išlaidas.

19 Taryba ir Komisija Pirmosios instancijos teismo prašo:

— atmesti ieškinį,

— priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas.

## Dėl teisės

### *Šalių argumentai*

20 Ieškovė tvirtina patyrusi nuostolius dėl to, kaip Bendrija įgyvendino Sprendimu Nr. 1/95 įsteigtą muitų sąjungą. Ieškovė pirmiausia kaltina ją, kad Graikijai paprieštaravus ji nesuteikė pakankamos finansinės paramos. Šiuo klausimu ji pažymi, jog turi būti manoma, kad Bendrijos atsakomybė kilo dėl to, kad ji nepateikė ieškinio dėl Graikijos elgesio. Be to, ieškovė nurodo susitarimų, kuriuos Bendrija sudarė su trečiosiomis šalimis, poveikį. Ieškovė taip pat mano, kad Komisija nepriėmė tam tikrų institucinių priemonių. Konkrečiai kalbant, Turkijos Respublika nebuvo įtraukta į diskusijas dėl bendrosios politikos tose srityse, kurios, be kita ko, tiesiogiai susijusios su muitų sąjunga. Pavyzdžiui, Turkijos valdžios institucijos negalėjo dalyvauti specialiajame komitete, įsteigtame pagal EB 133 straipsnį. Galiausiai ieškovė tvirtina, kad Komisija nepatarė Turkijos Respublikai ir

nepaprieštaravo veiksams, nesuderinamiems su sąžininga konkurencija muitų sąjungoje.

- 21 Be to, posėdyje ieškovė pareiškė iš esmės netvirtinanti, kad žalą sukėlė Sprendimo Nr. 1/95 ar kurio nors kito institucijų akto priėmimas; jos nuomone, žalą sukėlė tai, kaip atsakovės įgyvendino šį sprendimą. Be to, ieškovė pažymėjo, kad žalą sukėlė atsakovių neveikimas. Pirmosios instancijos teismas tai pažymėjo posėdžio protokole.
- 22 Ieškovė daro išvadą, kad nurodyti veiksmai buvo netinkami, remdamasi Ankaros susitarimo 2 straipsnio 1 dalimi, 3 straipsnio 1 dalies pirmąja pastraipa ir 6 straipsniu. Ji taip pat nurodo prie jo pridėtą finansinį protokolą bei vėlesnius papildomus protokolus. Šie tekstai turi būti laikomi antriniais Bendrijos teisės aktais pagal EB 310 straipsnį. Ieškovė taip pat tvirtina, kad Bendrija nesilaikė įsipareigojimo Turkijai suteikti 2,5 milijardo eurų finansinę paramą; šį įsipareigojimą ji prisiėmė EB–Turkijos asociacijos tarybos posėdyje, kuriame buvo priimtas Sprendimas Nr. 1/95, ir jis buvo pridėtas prie susitarimo kaip vienašalė deklaracija. Galiausiai ieškovė tvirtina, kad vykdant Europos ir Viduržemio jūros šalių bendradarbiavimą netešimi pažadai suteikti paramą bei kad susiduriama su dotacijų skyrimo sunkumais.
- 23 Dėl priežastinio ryšio tarp ieškovės patirtos žalos ir Bendrijos padarytų klaidų ieškovė visų pirma tvirtina, kad muitų sąjunga turėjo neigiamą poveikį visai Turkijos ekonomikai.



24 Be to, ieškovė tvirtina, ir tai su ja yra ypač susiję, jog 1990 m. ji nusprendė investuoti į rutulinių guolių gamybą, nes vidaus gamybą skatino specialios išmokos ir subsidijos bei saugojo specialus muitų tarifas. Ieškovė priduria, kad Turkijos Respublikos dalyvavimo muitų sąjungoje su Bendrija tuo metu buvo tikimasi ne anksčiau nei po dešimties metų. Jos gamybos padalinys pradėjo savo veiklą 1993 metais. 1996 m. sausio 1 d. įsigaliojus muitų sąjungai, buvo panaikinti visi mokesčiai ir muitai bei kiti mokesčiai, kuriais apmokestinamas rutulinių guolių bei karterių importas. Tada Turkijos rinką užplūdo aukštos kokybės importuojamos prekės iš Bendrijos valstybių narių bei pigios ir žemesnės kokybės prekės iš Tolimųjų Rytų. Dėl to laikotarpiu nuo 1996 m. iki 2003 m. ieškovės rutulinių guolių padalinys patyrė nuostolių. Be to, ieškovė tvirtina, kad dėl muitų panaikinimo nuo 1996 m. sausio 1 d. muitų sąjunga turėjo neigiamą poveikį jos komercijos padalinio importo veiklai, nes dėl padidėjusios konkurencijos sumažėjo importuojamų prekių pardavimas.

25 Ieškinyje, remdamasi buhalterine ir finansine ataskaita, ieškovė nurodo patyrusi 1 200 000 eurų dydžio žalą. Tačiau savo pastabose į atsakovių pateiktą prieštaravimą dėl priimtumo ji prašo, kad iš jų būtų priteista 4 578 518 eurų suma.

26 Visų pirma atsakovės pateikia tris ieškinio nepriimtumo pagrindus. Jos mano, kad ieškovė prašo atlyginti tariamai patirtą žalą, kurią sukėlė Sprendimas Nr. 1/95, kuris nėra nei Komisijos, nei Tarybos aktas, todėl negali pagrįsti ieškinio dėl žalos atlyginimo. Jos taip pat tvirtina, kad ieškovės prašymui suėjo senaties terminas pagal Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnį. Galiausiai jos nurodo, kad ieškinyje yra nekonkretus ir neatitinka Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies sąlygų.

- 27 Antra, dėl esmės atsakovės ginčija, kad Bendrijos veiksmai galėjo sukelti ieškovės nurodytą žalą. Taryba ypač atmeta tvirtinimus dėl nepakankamos Turkijai suteiktos finansinės pagalbos. Komisija teigia, jog tai, kad Turkija nedalyvavo muitų, taikomų iš trečiųjų šalių importuojamoms prekėms, mažinimo ar jų panaikinimo sistemoje, nepažeidžia jokios ieškovės nurodytos nuostatos. Bet kuriuo atveju joks ūkio subjektas negali reikalauti, panaikinant maito ir ne maito kliūtis, nuosavybės teisės į rinkos dalį, kurią anksčiau saugojo šios kliūtys. Galiausiai ši rinkos dalis yra ekonomiškai laikina, veikiama nenumatyto aplinkybių pasikeitimo. Atsakovės taip pat mano, kad ieškinyje nėra jokių įrodymų, patvirtinančių priežastinio ryšio tarp neteisėtų veiksmų ir numanomos žalos buvimą. Galiausiai jos ginčija ir pačios žalos buvimą.

### *Pirmosios instancijos teismo vertinimas*

#### Išankstinės pastabos

- 28 Iš ieškovės pareiškimų per posėdį matyti (žr. šio sprendimo 21 punktą), kad nereikia atsižvelgti į argumentus, kuriuos savo rašytiniuose dokumentuose ji grindžia tariamu Sprendimo Nr. 1/95 neteisėtumu ar Komisijos arba Tarybos aktu.
- 29 Todėl nereikia nagrinėti ir nepriimtino pagrindo, kurį atsakovės pateikė dėl šio sprendimo pobūdžio.

- 30 Be to, Pirmosios instancijos teismas turi įvertinti, ar tinkamas teisingumo vykdymas pateisina ieškinio atmetimą iš esmės, nepriimant sprendimo dėl atsakovių pateiktų prieštaravimų dėl nepriimtino (2002 m. vasario 26 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Taryba prieš Boehringer*, C-23/00 P, Rink. p. I-1873, 52 punktą). Šios bylos aplinkybėmis Pirmosios instancijos teismas mano, kad nereikia priimti sprendimo dėl nepriimtino pagrindo, pagrįsto ieškinio senaties terminu.
- 31 Galiausiai reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo statuto 21 straipsnio pirmąją pastraipą, Pirmosios instancijos teismui taikomą pagal to paties statuto 53 straipsnio pirmąją pastraipą ir Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punktą, pareiškime nurodomas ginčo dalykas ir teisinių argumentų santrauka, kuria yra grindžiamas pareiškimas. Jie turi būti pakankamai aiškūs ir konkretūs, kad atsakovas galėtų pasirengti gynybai ir Pirmosios instancijos teismas galėtų prireikus išspręsti bylą nesiremdamas jokiais kitais duomenimis. Siekiant užtikrinti teisinį saugumą bei tinkamą teisingumo vykdymą tam, kad ieškinys būtų priimtinas, pačiame ieškinio tekste turi būti nurodytos pagrindinės teisinės ir faktinės aplinkybės, kuriomis jis yra paremtas, ir bet kurio atveju – jų santrauka, išdėstyta nuosekliai ir suprantamai (žr. 1997 m. gegužės 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Guérin automobiles prieš Komisiją*, T-195/95, Rink. p. II-679, 20 punktą ir minėtą teismo praktiką).
- 32 Kad šie reikalavimai būtų patenkinti, ieškinyje, kuriuo siekiama Bendrijos institucijos tariamai padarytos žalos atlyginimo, turi būti nurodyta informacija, leidžianti nustatyti veiksmus, kuriais ieškovas kaltina instituciją, ir priežastis, dėl kurių jis mano, kad egzistuoja priežastinis ryšys tarp veiksmų ir žalos, kurią jis teigia patyręs, bei žalos pobūdį ir dydį (žr. 2005 m. vasario 3 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Chiquita Brands ir kt. prieš Komisiją*, T-19/01, Rink. p. II-315, 65 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 33 Tačiau iš šio sprendimo 22 ir tolesnių punktų matyti, kad rašytiniuose proceso dokumentuose ieškovės nurodytų argumentų gausa bei tai, kaip jie pateikti, neleidžia viso ieškinio laikyti nepriimtiniu.

## Dėl atsakomybės kilimo sąlygų

34 Iš nusistovėjusios teismų praktikos matyti, kad Bendrijos deliktinė atsakomybė EB 288 straipsnio antrosios pastraipos prasme taikoma tuo atveju, kai tenkinamos visos sąlygos: institucijų veiksmų neteisėtumas, žalos tikrumas ir priežastinio ryšio tarp tariamų veiksmų ir nurodytos žalos buvimas (1982 m. rugsėjo 29 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Oleifici Mediterranei prieš EEB*, 26/81, Rink. p. 3057, 16 punktas; 1996 m. liepos 11 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *International Procurement Services prieš Komisiją*, T-175/94, Rink. p. II-729, 44 punktas ir 2005 m. kovo 16 d. Sprendimas *EnBW Kernkraft prieš Komisiją*, T-283/02, Rink. p. II-913, 84 punktas).

## — Dėl tariamo atsakovių veiksmų neteisėtumo

35 Kalbant apie pirmąją iš pirmiau išvardytų sąlygų, t. y. veiksmų neteisėtumą, reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką reikalaujama, jog būtų įrodytas pakankamai akivaizdus teisės normos, suteikiančios teises privatiems asmenims, pažeidimas (1996 m. kovo 5 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Brasserie du Pêcheur ir Factortame*, C-46/93 ir C-48/93, Rink. p. I-1029, 51 punktas; 2000 m. liepos 4 d. Sprendimas *Bergaderm ir Goupil prieš Komisiją*, C-352/98 P, Rink. p. I-5291, 42 punktas; 2002 m. gruodžio 10 d. Sprendimas *Komisija prieš Camar ir Tico*, C-312/00 P, Rink. p. I-11355, 53 punktas; 2003 m. liepos 10 d. Sprendimas *Komisija prieš Fresh Marine*, C-472/00 P, Rink. p. I-7541, 25 punktas ir 34 punkte minėto sprendimo *EnBW Kernkraft prieš Komisiją* 87 punktas).

36 Šiuo atveju *Yedaş Tarım* tvirtina, kad Bendrijos suteiktos finansinės paramos nepakankamumas ir jos neveikimas pažeidžia, pirma, Ankaros susitarimo 2 straipsnio 1 dalį, 3 straipsnio 1 dalies pirmąją pastraipą ir 6 straipsnį; antra, finansinius protokolus; trečia, 1970 m. Papildomą protokolą; ketvirta, Bendrijos išipareigojimą pagal Sprendimą Nr. 1/95 išmokėti Turkijai 2,5 milijardo eurų; ir, penkta, kitus pažadus suteikti pagalbą vykdant Europos ir Viduržemio jūros šalių bendradarbiavimą.

- 37 Reikia konstatuoti, kad Ankaros susitarimas ir minėti protokolai yra tarptautiniai susitarimai, kuriuos Bendrija ir valstybės narės sudarė su trečiąja valstybe.
- 38 Pagal EB 300 straipsnio 7 dalį tokie susitarimai yra privalomi Bendrijos institucijoms ir valstybėms narėms. Todėl nuo įsigaliojimo momento jų nuostatos yra sudėtinė Bendrijos teisės sistemos dalis (1974 m. balandžio 30 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Haegeman*, 181/73, Rink. p. 449, 5 punktas ir 1987 m. rugsėjo 30 d. Sprendimas *Demirel*, 12/86, Rink. p. 3719, 7 punktas). Tačiau šių susitarimų vaidmuo Bendrijos teisės sistemoje negali būti nustatytas neatsižvelgiant į tarptautinę nagrinėjamų nuostatų kilmę (1982 m. spalio 26 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Kupferberg*, 104/81, Rink. p. 3641, 17 punktas).
- 39 Konkrečiai kalbant, sprendžiant, ar ieškovė gali remtis tam tikromis minėtų susitarimų nuostatomis, kad nustatytų institucijų veiksmų neteisėtumą, reikia išnagrinėti, ar šios nuostatos gali būti laikomos tiesiogiai taikomomis. Šiuo klausimu minėtame sprendime *Demirel* (14 punktas) Teisingumo Teismas nusprendė, kad su trečiosiomis valstybėmis sudaryto Bendrijos susitarimo nuostata turi būti laikoma taikoma tiesiogiai, jei atsižvelgiant į jos tekstą, susitarimo tikslą ir pobūdį joje nustatytas aiškus ir konkretus įpareigojimas, kurio vykdymas arba veikimas nepriklauso nuo kito akto priėmimo.
- 40 Toliau Teisingumo Teismas nusprendė (minėto sprendimo *Demirel* 16 punktas): „Dėl savo struktūros ir turinio Ankaros susitarimas išskiria tuo, kad jis bendrai išdėsto asociacijos tikslus ir gaires šiems tikslams pasiekti, nenustatydamas konkrečių tokio įgyvendinimo taisyklių. Tik tam tikrais specifiniais klausimais pridėti protokolai, kuriuos pakeitė papildomas protokolai, nustato detalias taisykles.“

- 41 Todėl, atsižvelgiant į Ankaros susitarimo pobūdį ir struktūrą, šis susitarimas iš esmės nėra viena iš normų, kurių atžvilgiu Pirmosios instancijos teismas atlieka Bendrijos institucijų aktų teisėtumo kontrolę.
- 42 Konkrečiai kalbant, šio susitarimo 2 straipsnio 1 dalis bendromis sąvokomis apibūdina Ankaros susitarimo tikslą sustiprinti Turkijos ir Bendrijos prekybos ir ekonominius ryšius. Jis taip pat pamini dvi bendrąsias gaires, t. y. nuolatinį ir subalansuotą tokio stiprinimo pobūdį bei atsižvelgimą į pagreitintą Turkijos ekonomikos vystymąsi ir darbo bei Turkijos gyventojų gyvenimo sąlygų lygio pakėlimą. Iš to matyti, kad ši nuostata yra programinio pobūdžio. Ji nėra pakankamai konkreti ir besąlygiška, o jos vykdymas ar veikimas būtinai priklauso nuo vėlesnių aktų priėmimo, atmetant galimybę, kad ji galėtų tiesiogiai reguliuoti ieškovės padėtį. Be to, jos tikslas nėra suteikti teisių privatiems asmenims.
- 43 Tas pats tinka ir Ankaros susitarimo 3 straipsnio 1 daliai, kurios pirmoji pastraipa bendrai nustato Turkijos ir Bendrijos asociacijos parengiamojo etapo tikslus. Todėl Ankaros susitarimo 3 straipsnio 1 dalies antroji pastraipa nurodo šio etapo taikymo taisyklėms nustatyti pridėtus protokolus. Be to, tai tėra tik vienas iš trijų susitarime numatytų etapų ir jis baigėsi įsigaliojus 1970 m. Papildomam protokolui.
- 44 Reikia daryti tokią pačią išvadą dėl šio susitarimo 6 straipsnio, kuris yra institucinė nuostata, įsteigianti Asociacijos tarybą.
- 45 Be to, ieškovė remiasi prie Ankaros susitarimo pridėtu finansiniu protokolu, nepatikslingama, kurios jo nuostatos buvo pažeistos. Tačiau pagal Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punktą tvirtinime dėl neteisėtumo reikia nurodyti neteisėtus veiksmus. Šiuo atveju tokią pareigą sustiprina tai, kad tiesioginis taikymas

nėra vertinamas bendrai, bet reikia išnagrinėti kiekvienu atveju nurodytų nuostatų pobūdį, struktūrą ir tekstą (1974 m. gruodžio 4 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Van Duyn*, 41/74, Rink. p. 1337, 12 punktas). Iš to aišku, kad konkrečiai nenurodžius nuostatos, kuri buvo pažeista, nėra priimtini argumentai, kuriuos ieškovė pateikia pagal minėtą finansinį protokolą. *Yedaş Tarım* taip pat nurodo kitus finansinius protokolus. Tačiau net ir darant prielaidą, kad ji remiasi 1970 m. lapkričio 23 d. ir 1977 m. gegužės 12 d. finansiniais protokolais, tokia pati išvada taip pat peršasi ir jų atžvilgiu. Bet kuriuo atveju ieškovė posėdyje pareiškė, kad nebuvo atmestas joks jos pateiktas investavimo projektas pagal nagrinėjamus protokolus, ir tai Pirmosios instancijos teismas pažymėjo posėdžio protokole.

<sup>46</sup> Ieškovė taip pat mano, kad Bendrija pažeidė vienašalės deklaracijos, kuria ji, priimdama Sprendimą Nr. 1/95, įsipareigojo suteikti Turkijai 2,5 milijardo eurų finansinę paramą, nuostatas. Tačiau šios deklaracijos nėra tarp prie Sprendimo Nr. 1/95 pridėtų deklaracijų. Tokiomis sąlygomis *Yedaş Tarım* tvirtinimai nėra pakankamai konkretūs, kad būtų priimti Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punkto prasme. Be to, ieškovė neįrodo, kad ši deklaracija turėjo teisinę galią. Remiantis pačiu ieškiniu nagrinėjama parama turėjo būti suteikta Turkijos valstybei, tačiau nesuteikiant teisių privatiems asmenims.

<sup>47</sup> Ieškovė taip pat nurodo, kad nesilaikyta pažadų suteikti paramą pagal specialią veiklos programą, vykdant makroekonominę pagalbą ir per Administracinio bendradarbiavimo fondą. Tačiau jos tvirtinimai yra nepakankamai konkretūs, kad būtų galima tvirtai nustatyti veiksmus, kuriais kaltinama, ir įvertinti jų galimą klaidingumą. Bet kuriuo atveju ieškovė neįrodė, kaip privatūs asmenys turėtų naudoti iš šių pažadų.

- 48 Galiausiai ieškovė užsimena apie sunkumus ir problemas, kurios kilo vykdant Europos ir Viduržemio jūros šalių bendradarbiavimą. Tačiau ji jų neišplėtoja ir nenurodo, kaip jie leidžia teigti, jog atsakovių veiksmai yra klaidingi.
- 49 Galiausiai *Yedaş Tarim* taip pat grindžia savo ieškinį 1970 m. Papildomu protokolu, ir ypač tuo, kad jis numato „abipusius ir subalansuotus įsipareigojimus“ tarp šalių. Tačiau šis reikalavimas yra tik to protokolo preambulėje, todėl neturi tikros teisinės galios. Vis dėlto iš esmės jis išplaukia iš Ankaros susitarimo 2 straipsnio 1 dalies. Tačiau šios šio sprendimo 42 punkte buvo pažymėta, kad ši nuostata yra programinė ir kad dėl to jos negalima taikyti tiesiogiai.
- 50 Nepaisant pirmiau išdėstytų samprotavimų, Pirmosios instancijos teismas mano, kad Bendrija negali būti baudžiama už tariamai nepakankamą Turkijai suteiktą finansinę paramą, nes, ieškovės nuomone, toks nepakankamumas atsirado dėl vienos valstybės narės prieštaravimo.
- 51 Dėl ieškovės kaltinimo, jog Bendrija nenubaudė šios valstybės narės už jos poziciją, reikia priminti, kad net darant prielaidą, jog ši pozicija galėtų būti laikoma šios valstybės narės įsipareigojimų neįvykdymu pagal Sutartį, Komisija neprivalėjo pradėti procedūros dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo pagal EB 226 straipsnį. Todėl tai, kad Komisija nepradėjo tokios procedūros, bet kuriuo atveju nėra neteisėta ir, vadinasi, dėl to negali kilti Bendrijos deliktinė atsakomybė (žr. 2004 m. sausio 14 d. Pirmosios instancijos teismo nutarties *Makedoniko Metro ir Michaniki AE prieš Komisiją*, T-202/02, Rink. p. II-181, 43 punktą ir minėtą teismo praktiką).



52 Ieškovė taip pat tvirtina patyrusi žalą dėl susitarimų, kuriuos Bendrija sudarė su trečiosiomis valstybėmis. Kadangi, viena vertus, posėdyje ji pažymėjo (žr. šio sprendimo 21 punktą) neginčijanti oficialių Bendrijos aktų, antra vertus, ji toliau smerkė šiuos susitarimus, reikia manyti, jog ji arba užėmė prieštaringą poziciją, dėl kurios Pirmosios instancijos teismas negali spręsti, arba kaltina Komisiją, kad sudarydama šiuos susitarimus ji nepakankamai atsižvelgė į Turkijos valstybės interesus. Dėl pastarosios prielaidos Pirmosios instancijos teismas mano, kad ieškinyje tai nėra konkrečiai pasakyta, ir konstatuoja, jog jame nenurodyti Bendrijos nepakankami veiksmai, kurie konkrečiai paveikė jos veiklą. Tačiau ieškinyje dėl Bendrijos institucijos padarytų nuostolių atlyginimo, kad jis atitiktų Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punktą pagal šio sprendimo 32 punkte nurodytos teismo praktikos išaiškinimą, turi būti duomenys, leidžiantys nustatyti veiksmus, dėl kurių ieškovas kaltina atitinkamą instituciją. Iš to matyti, kad šis kaltinimas nėra priimtinas.

53 Toks pats nenuoseklus ar nekonkretus yra ir posėdyje primintas argumentas, jog Turkija nebuvo įtraukta į diskusijas dėl bendrosios politikos srityse, be kita ko, tiesiogiai susijusiose su muitų sąjunga. Vienintelis pakankamai aiškus, kad būtų priimtinas, dalykas yra kritika, jog Turkija nebuvo įtraukta į pagal EB 133 straipsnį įsteigtą specialųjį komitetą. Darant prielaidą, kad šia kritika reiškiamas kaltinimas dėl Turkijos nepakvietimo dalyvauti šiame komitete, reikia pastebėti, kad toks Turkijos dalyvavimas komitete nėra susijęs su teise ieškovės naudai.

54 Galiausiai ieškovė tvirtina, jog Komisija neatliko savo užduoties patarti Turkijai ir prižiūrėti, kaip taikoma muitų sąjunga, kad galėtų paprieštarauti bet kokiems veiksams, sukeliantiems kliūtis sąžiningos konkurencijos vystymuisi. Tačiau šis kaltinimas taip pat yra per daug nekonkretus, kad galėtų pagrįsti ieškinį dėl nuostolių atlyginimo. Ieškovė jame tik nurodo keletą Bendrijos veiksmų įvairiuose ekonomikos sektoriuose, tačiau jos teiginiai nėra paremti jokių konkrečių faktų jos veiklos atžvilgiu.

- 55 Vis dar kalbant apie sąlygą, susijusią su veiksų neteisėtumu, Pirmosios instancijos teismas galiausiai primena, kad, išskyrus atvejį, kai diskrecija yra labai nedidelė arba jos iš viso nėra, pakankamai rimto Bendrijos teisės pažeidimo reikalavimas yra tenkinamas tik tada, kai atitinkama Bendrijos institucija akivaizdžiai ir grubiai peržengė savo diskrecijos ribas (šio sprendimo 35 punkte minėto sprendimo *Komisija prieš Camar ir Tico* 54 punktas; 2001 m. liepos 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Comafrika ir Dole Fresh Fruit Europe prieš Komisiją*, T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 ir T-225/99, Rink. p. II-1975, 134 punktas ir šio sprendimo 34 punkte minėto sprendimo *EnBW Kernkraft prieš Komisiją* 87 punktas).
- 56 Tačiau šiuo atveju ieškovė neįrodė, kad Bendrija peržengė savo diskrecijos, kurią ji turi skirdama finansinę paramą, ribas. Tokio įrodymo vertę susilpnina dar ir tai, kad *Yedaš Tarim* pati pripažino, jog Bendrija suteikė Turkijai įvairią paramą, ir kad Taryba nurodė esant tam tikrų finansinių mechanizmų jos naudai. Be to, nebuvo įrodyta, kad Bendrija peržengė šias ribas sudarydama susitarimus su trečiosiomis valstybėmis, neįtraukdama Turkijos į politikų nustatymą ar vertindama tai, ko reikalauja muitų sąjunga ir konkurencijos vystymasis.

— Dėl priežastinio ryšio

- 57 Dėl šio sprendimo 34 punkte nurodytos trečiosios sąlygos iš teismų praktikos matyti, kad Bendrijos deliktinės atsakomybės atsiradimas suponuoja, jog prašantysis atlyginti žalą, be kita ko, įrodytų tiesioginį priežastinį ryšį tarp neteisėto elgesio ir nurodytos žalos (35 punkte minėto sprendimo *Brasserie du Pêcheur ir Factortame* 51 punktas; 35 punkte minėto sprendimo *Bergaderm ir Goupil prieš Komisiją* 41 ir 42 punktai bei 35 punkte minėto sprendimo *Komisija prieš Camar ir Tico* 53 punktas). Be to, būtent ieškovė turi pateikti įrodymus apie tokį tiesioginį ryšį (1995 m. rugsėjo 18 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Blackspur ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją*, T-168/94, Rink. p. II-2627, 40 punktas ir 2003 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *DLD Trading prieš Tarybą*, T-146/01, Rink. p. II-6005, 73 punktas).

58 Šioje byloje tariamas makroekonominės pusiausvyros nebuvimas, išplaukiantis iš nepakankamos Turkijos valstybei suteiktos finansinės paramos muitų sąjungos kontekste, negali būti tokio tiesioginio priežastinio ryšio tarp tokio nepakankamumo ir individualios ieškovės padėties įrodymas. Ši taip pat neįrodo tiesioginio priežastinio ryšio tarp nuostolių, kuriuos ji teigia patyrusi, bei Bendrijos atsisakymo įtraukti Turkiją į diskusijas apie priemones, kurių reikia imtis su muitų sąjunga susijusiose srityse, nesitarimo su ja ir tariamo konkurencijos nestebėjimo. Be to, paaiškinimai, kuriuos ieškovė pateikia rankų darbo kilimų sektoriaus, televizorių eksporto sektoriaus, žemės ūkio, ir ypač figų, lazdyno riešutų ir pistacijų sektoriaus, taip pat tekstilės ir aprangos sektoriaus atžvilgiu, neturi tiesioginio ryšio su jos veiklos tikslais (žr. šio sprendimo 11 punktą).

59 To, kad muitų sąjungos įsigaliojimas beveik sutapo su ieškovės pelno sumažėjimu, taip pat nepakanka, jog būtų įrodytas tiesioginis kaltinamų faktų ir nurodytos žalos ryšys. Iš tikrųjų galėjo prisidėti kiti įtakos turintys veiksniai, pavyzdžiui, Turkijos rinkos struktūra, *Yedas Tarim* konkurentų prisitaikymas prie įvairių susijusių rinkų, nacionalinės valiutos svyravimas ir kitų Turkijos prekybos sutarčių sudarymas.

60 Be to, ieškovė tvirtina, kad jos rutulinių guolių gamybos padalinio sunkumai yra tokie dideli, kad tik rutulinių guolių, karterių ir diržų importo padalinio rezultatai ją gelbėja nuo to, kad būtų nutraukta įmonės veikla. Tačiau ieškovė tvirtina pradėjusi rutulinių guolių gamybą 1993 m., vildamasi išlaikyti maito kliūtis bei viešosios pagalbos apsaugą, nors muitų sąjungos sukūrimas buvo numatytas nuo 1963 m. rugsėjo 12 d., t. y. Ankaros susitarimo pasirašymo dienos. Be to, 1970 m. Papildomas protokolas nustatė veiksmų, kurių reikės imtis per 22 metų pereinamąjį etapą, kol įsigalios muitų sąjunga, planą. Vadinasi, nepaisant atidėliojimų, kuriuos sukėlė perėjimas prie paskutiniojo etapo, ieškovės gamybos padalinio sunkumai išplaukia iš rizikos, kurią ji prisėmė, tikėdamasi padėties, kurią pati Turkija norėjo matyti

kitokią, išlaikymo. Todėl ieškovė pati kalta dėl savo patirtos žalos, o tai paneigia priežastinį ryšį tarp klaidos ir minėtos žalos.

- 61 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad nėra priežastinio ryšio tarp veiksmų ir nurodytos žalos.

#### Išvada

- 62 Pagal teismų praktiką, jei nors viena iš Bendrijos deliktinės atsakomybės sąlygų, nurodytų šio sprendimo 34 punkte, nėra tenkinama, visas ieškinys dėl žalos atlyginimo turi būti atmestas, nesant būtinybės nagrinėti kitų minėtos atsakomybės taikymo sąlygų (1994 m. rugsėjo 15 d. Teisingumo Teismo sprendimas *KYDEP prieš Tarybą ir Komisiją*, C-146/91, Rink. p. I-4199, 81 punktas; 2002 m. vasario 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Förde-Reederei prieš Tarybą ir Komisiją*, T-170/00, Rink. p. II-515, 37 punktas; 2003 m. kovo 19 d. Sprendimas *Innova Privat-Akademie prieš Komisiją*, T-273/01, Rink. p. II-1093, 23 punktas ir 34 punkte minėto sprendimo *EnBW Kernkraft prieš Komisiją* 85 punktas). Šiuo atveju nustatyta, kad ieškinys neatitinka dviejų iš minėtų sąlygų.
- 63 Iš to aišku, kad šis ieškinys turi būti atmestas, nesant reikalo nei spręsti dėl nepriimtimumo pagrindo, kurį atsakovės nurodo pagal Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnį, nei nurodyti taikyti tyrimo priemones, kurių pageidauja ieškovė.

## **Dėl bylinėjimosi išlaidų**

<sup>64</sup> Pagal Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to prašė. Kadangi ieškovė pralaimėjo bylą, ji turi padengti atsakovių išlaidas pagal jų pateiktus reikalavimus.

Remdamasis šiais motyvais,

### **PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (penktoji kolegija)**

nusprendžia:

- 1. Atmesti ieškinį.**
- 2. Priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas.**

Vilaras

Dehousse

Šváby

Paskelbta 2006 m. kovo 30 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Kancleris

Pirmininkas

E. Coulon

M. Vilaras